Voorstel proces om te komen tot een gezamenlijk buurtplan als input voor het wijkuitvoeringsplan

Coevering in Geldrop en Kerkakkers in Mierlo

Aanleiding

De gemeente is de afgelopen periode bezig geweest om een Transitievisie Warmte op te stellen. Van daaruit zijn de Coevering en de Kerkakkers aangewezen als kansrijke buurten. Dat betekent dat de gemeente vanaf 1 januari 2022 in en samen met deze buurten aan de slag wil gaan met het schrijven van wijkuitvoeringsplannen.
Een wijkuitvoeringsplan is een op deze buurten toegespitste verdiepingsslag op de Transitievisie Warmte die met alle stakeholders in deze buurten gemaakt wordt. Hierin komt te staan wat er nodig is om op een alternatieve warmtebron over te stappen. Belangrijke onderdelen van het wijkuitvoeringsplan:

- Hoe en wanneer wordt iedereen in de buurt betrokken en op de hoogte gehouden? Denk aan: woningeigenaren, huurders, scholen, winkeliers, etc.
- Wat worden de kosten (incidenteel en structureel) en in welke periode, voor wie zijn die kosten, zijn/komen er subsidieregelingen, wie kunnen daarvoor in aanmerking komen, wat zijn de voorwaarden? Kortom: hoe gaan we het allemaal betalen?
- Welke andere kansen in buurten zijn er? Denk aan: als de straat wordt opgebroken voor het aanleggen van nieuwe kabels en leidingen voor de energievoorziening, welke andere wensen leven er dan in de buurt over bijvoorbeeld rioleringen of netwerkverbindingen?
- Wanneer moet wat gereed zijn, wat heeft prioriteit en wat kan later? Hoe gaan we dit allemaal uitvoeren, zowel technisch als financieel?

Dat betekent veel voor de buurtbewoners van de Coevering en de Kerkakkers. Ze willen graag weten:

- wat dit voor hen en voor hun woning betekent,
- welke zeggenschap ze waarover hebben,
- welke planning hieraan vasthangt (wanneer beginnen en wanneer moet het klaar zijn) en
- welk kostenplaatje erbij hoort en hoe de financiering geregeld wordt.

Om met elkaar volgend jaar een goed proces te doorlopen om te komen tot een gedragen wijkuitvoeringsplan, doen we in dit document een voorstel voor dat proces. Dit is gebaseerd op ervaringen van Buurkrachtcollega's elders in het land. Indien gewenst kan Buurkracht een rol spelen bij de uitvoering van dit voorstel. Het heeft de sterke voorkeur van de bestaande buurtteams (betrokken buurtbewoners) om zoveel mogelijk continuïteit te behouden en om de begeleiding van dit proces inderdaad aan Buurkracht uit te besteden. De buurtteams begrijpen dat er een aanbesteding nodig is om te komen tot de juiste uitvoerende partij en bieden daarom aan om mee te denken en mee te doen in het proces van de aanbesteding.

Voorstel proces

Met dit proces maken we een (zo breed mogelijk door de buurtbewoners) gedragen buurtplan vóór en dóór de buurt[1]. In het buurtplan komt de input van de buurt voor het wijkuitvoeringsplan. De gemeente is uiteindelijk verantwoordelijk voor het schrijven en vaststellen van het definitieve wijkuitvoeringsplan.

Het is een helder proces met een kop en een staart, waarin bewoners samen met andere partijen komen tot een buurtplan. Een plan dat beschrijft hoe we in de Coevering en de Kerkakkers de komende jaren prettig kunnen blijven wonen en hoe we in dat kader de buurt verder moeten verduurzamen om aan die voorwaarde te kunnen voldoen. Ook wordt in het plan meegenomen welke bewoners wel of (nog) niet mee willen doen, en in welke mate. Het plan geeft inzicht in de buurt, in de bewoners van de buurt en in de behoeften en de mogelijkheden. We kunnen de kansen en knelpunten zo ook goed in beeld brengen. Het is aan de gemeente om de input van dit buurtplan te gebruiken voor het wijkuitvoeringsplan waarvoor de gemeente uiteindelijk verantwoordelijk is.

Op maandag 30 augustus heeft een eerste brainstorm plaatsgevonden over dit proces. Hieruit kwam naar voren dat het goed is om buurtbewoners op meerdere niveaus de kans te geven om mee te doen aan het buurtplan:

- Op de hoogte blijven, vragen stellen, punten agenderen, reageren
- Denken
- Schrijven

In onderstaand voorstel voor een proces is rekening gehouden met deze 3 niveaus. De niveaus zijn vertaald in respectievelijk buurtteam, bewonerspanel en de rest van de buurt. Op basis van deze niveaus stellen we een proces met 4 stappen voor.

Stap 1

In de eerste fase is het belangrijk dat we met elkaar helder hebben wat de doelstellingen van het project zijn en hoe de bijbehorende rolverdeling moet zijn. Ook een planning en communicatieaanpak worden in deze fase besproken. Het is belangrijk dat in deze fase de juiste (professionele) partners aansluiten zodat het voor alle partijen duidelijk is welk proces doorlopen wordt, iedereen zijn rol hierin kent en zich kan vinden in het te doorlopen proces (nog niet op inhoud).

In deze fase is het bovendien essentieel dat de diversiteit aan meningen, vragen, zorgen, kansen, problemen en aandachtspunten van buurtbewoners in beeld komen. Daarbij is het belangrijk dat niet alleen voorstanders maar ook kritische buurtbewoners hun geluid laten horen. Zo worden alle aandachtspunten op een passende manier meegenomen in een realistisch en lokaal plan van aanpak. Dit geeft de gemeente een zo volledig mogelijk beeld van de kansen, uitdagingen en op te lossen vragen.

Doordat we dit proces nu samen vormgeven, werken we indirect ook al aan de invulling van deze eerste fase. In deze fase is het ook essentieel om drie belangrijke randvoorwaarden te bespreken en hierover afspraken te maken:

- Onafhankelijke procesbegeleider

[1] We maken een buurtplan waarin de input van de buurt staat voor het wijkuitvoeringsplan. De gemeente is verantwoordelijk voor het schrijven van het definitieve wijkuitvoeringsplan.

- Werkafspraken over de samenwerking, waaronder het uitgangspunt dat de diversiteit van de meningen van de buurtbewoners vanaf het begin tot afronding van het project recht wordt aangedaan.
- Ruimte bij de gemeente om in kansen en mogelijkheden te denken

Stap 2

Als we met elkaar helder hebben hoe het proces komt uit te zien, kunnen we ons richten tot de rest van de buurt. Allereerst is het belangrijk dat we de thermometer in de bestaande buurtteams steken. Willen alle buurtteamleden ook op deze manier betrokken blijven worden bij duurzaamheid? Staan ze ervoor open om mee te doen en/of mee te schrijven aan een buurtplan?

Bij de introductie van dit proces is het belangrijk dat we het brede duurzaamheidsverhaal vertellen: in welke context gaan we dit plan maken? Waarom gaan we dit plan maken? Welke status heeft dit plan? Kortom, waar gaat dit plan een bijdrage aan leveren: we focussen hierbij op alternatieve warmte als één van de oplossingen voor klimaatverandering, binnen een bredere context.

Naast het buurtteam gaan we ook een bewonerspanel opstarten. Dit is een kring mensen om het buurtteam heen waaraan het buurtteam regelmatig gaat spiegelen of de buurt zich kan vinden in dat wat het buurtteam beschrijft in het buurtplan. In dit bewonerspanel kunnen nieuwe buurtbewoners plaatsnemen of oud buurtteamleden die wel willen meedenken maar niet willen meeschrijven.

Om het buurtteam en het bewonerspanel te bemensen, organiseren we een eerste buurtbijeenkomst. Tijdens deze buurtbijeenkomst staan we eerst uitgebreid stil bij de verschillende meningen, vragen, aandachtspunten etc. die leven in de buurt en waar rekening mee moet worden gehouden. Vervolgens wordt toegelicht welk proces we met elkaar gaan doorlopen (zoals beschreven in dit stuk) en gaan we groepjes vormen van buurtbewoners die zich in willen zetten in het buurtteam of in het bewonerspanel.

Het buurtteam gaat na deze bijeenkomst aan de slag om middels een buurtonderzoek inzicht te krijgen in de bestaande buurtsituatie en welke koppelkansen er mogelijk zijn. In deze fase wordt ook gekeken naar het onderzoek dat de gemeente al gedaan heeft en wordt onderzocht in hoeverre de buurt zich kan vinden in de alternatieve warmtebron die door de gemeente wordt aangedragen. Kan het buurtteam de argumentatie volgen en kan de buurt zich ook hierin vinden?

In deze fase organiseren we ook de tweede buurtbijeenkomst. Die is bedoeld om af te stemmen of de buurt zich kan vinden in het bestaande onderzoek van de gemeente en om uit te leggen welke acties het buurtteam gaat ondernemen om te komen tot een stappenplan per type woning, inclusief bijbehorende aandachtspunten, problemen en mogelijke oplossingen.

Stap 3

Nu bepaald is welke alternatieve warmteoplossingen geschikt (kunnen) zijn voor de buurt, kunnen we gaan inzoomen op de stappen die genomen moeten worden om daadwerkelijk over te stappen op één of meer alternatieven. Het buurtteam gaat op onderzoek uit naar de technische en financiële stappenplannen per buurt. We delen het buurtteam op in verschillende werkgroepen: techniek, financiën en communicatie.

De werkgroep techniek gaat zich, samen met een technisch partner, verdiepen in de stappen die genomen kunnen worden, voordat een woningeigenaar op de alternatieve warmtebron kan overstappen. De werkgroep financiën zoekt parallel daaruit welke financiële mogelijkheden er zijn om deze maatregelen te financieren. In deze fase is het heel belangrijk dat het buurtteam van voldoende kennis en kunde wordt voorzien vanuit de gemeente en vanuit een technisch partner én een financiële partner, omdat we moeten voorkomen dat het buurtteam opnieuw het wiel gaat uitvinden.

De werkgroep communicatie is verantwoordelijk voor de PR in de buurt en de redactie van het buurtplan. We zorgen ervoor dat de buurtbewoners die niet in het buurtteam/bewonerspanel zitten, regelmatig op de hoogte gehouden worden door middel van updatekaarten en/of buurtbijeenkomsten. De insteek is dat niemand kan missen dat er wordt gewerkt aan een buurtplan en dat iedereen de mogelijkheid moet hebben gehad (indien gewenst) hier een bijdrage aan te leveren. De werkgroep communicatie moet worden gefaciliteerd door middel van (een budget voor) communicatiemiddelen, die er professioneel en toch lokaal uitzien.

Stap 4

Tijdens de vierde fase wordt een stappenplan per soort woning gemaakt. De technische en financiële mogelijkheden worden overzichtelijk en per woningtype bijeen gebracht. Er wordt besproken en gepeild hoe we met de hele buurt een concrete vervolgstap kunnen zetten richting het nemen van maatregelen. Ook is er aandacht voor buurtbewoners die vragen en/of problemen hebben met de overstap en de bijbehorende maatregelen.

Er worden logische vervolgacties geformuleerd om stappen te zetten richting de alternatieve warmtebronnen. In de Coevering en Kerkakkers hebben we hier natuurlijk al een start mee gemaakt, maar dit kan concreter worden gemaakt door bijvoorbeeld een samenwerking met het Energiehuis in Helmond en de betrokken energiecoaches.

Aan het einde van fase 4 presenteert het buurtteam het buurtplan eerst aan de buurt. In die presentatie komen onder andere de volgende onderwerpen aan de orde:

- Technische en financiële mogelijkheden en consequenties
- Eventueel nog te beantwoorden vragen
- De (diversiteit van) opvattingen over de overstap naar alternatieve warmtebronnen en bijbehorende gevolgen.

Na de verwerking van de reacties uit de buurt presenteert het buurtteam het buurtplan aan de gemeente.

Rolverdeling

Om het gehele proces succesvol te laten verlopen is een goed afgestemde rolverdeling tussen de verschillende partijen van belang. In onderstaande tabel zijn de belangrijkste rollen in kaart gebracht.

De gemeente is eigenaar en opdrachtgever en daarmee regisseur en beslisser in het traject. De gemeente legt vast wat in alle gesprekken samen met de samenleving is afgestemd. Zij is tevens projectmanager voor het totale project in de buurten. De procesbegeleider organiseert en faciliteert bewonersparticipatie door begeleiding van het buurtteam en als eerste aanspreekpunt voor bewoners. Denk hierbij aan onder andere aan het contact met de buurtteamleden, het ondersteunen in het organiseren en voorbereiden van buurtbijeenkomsten, het coördineren van de taken hier omheen.

Daarnaast heeft de procesbegeleider een rol in de communicatiecampagne. De procesbegeleider geeft ook terugkoppeling en voert overleg met de gemeente. Hij/zij betrekt het buurtteam actief hierbij.

Partij	Rol
Gemeente	Eindverantwoordelijk voor de energietransitie Regisseur en beslisser op basis van het voortraject Coördinatie van het project (met vast aanspreekpunt voor buurtteam) Verantwoordelijk voor de uitvoering
Procesbegeleider	Activering, mobiliseren en begeleiden van buurtteam Aanspreekpunt voor buurtteam Medeverantwoordelijk voor communicatiecampagne
Buurtteam	Onderzoekt de technische en financiële mogelijkheden Houdt zich bezig met het schrijven van een buurtplan Ambassadeur van en in de buurt
Bewonerspanel	Adviseert het buurtteam ten minste periodiek en telkens wanneer daar behoefte aan is Ambassadeur van en in de buurt
Buurtbewoners	Worden geïnformeerd en naar hun mening gevraagd op verschillende manieren
Technisch partner	Technisch inhoudelijke ondersteuning van buurtteam
Woningcorporatie	Deelnemer in buurtteam als woningeigenaar
Woningeigenaren	Participant in dit project Eigen wettelijke verantwoordelijkheden

Planning en doorlooptijden

Op basis van dit procesvoorstel verwachten we dat we maximaal 12 maanden nodig hebben om te komen tot een goed buurtplan. Hoe de verschillende fasen in die periode uiteen lopen, kunnen we verder uitwerken wanneer we een stap verder gaan.